

Vzpomínka na Iva¹

Hana Librová

Vzpomínky bývají neúplné, selektivní a nespolehlivé.

V červnu 1968 jsem se přihlásila do konkurzu na místo technika v Laboratoři sociologického výzkumu při katedře sociologie na filozofické fakultě v Brně, která se rodila díky šťastným politickým okolnostem. Když jsem se dostavila k pohovoru, nečekal na mne doktor Solař, vedoucí katedry, ale mladý doktor Ivo Možný. Nevadilo mu, že nejsem socioložka (takové bytosti se u nás tehdy vlastně nevyskytovaly), ale bioložka, jejíž jedinou předností bylo, že uměla základy statistického vyhodnocování experimentů. Bylo zřejmé a potvrdilo se, že tento člověk, zkoumající mé schopnosti, je šedá eminence a že moje přijetí bude záviset na jeho názoru. Ten přírodním vědám přál.

Měla jsem nastoupit prvního září. V pracovní vedoucího, jedné ze dvou místností katedry, vedl Ivo Možný poradu o postupu lidí na katedře v těchto dnech. V době prověrek byl zařazen do benigní kategorie „vyškrtnutých“. Ale učit stejně nemohl. Požádal mne, abych, jako nestranička, za něho vzala výuku metod sociologického výzkumu. Vedením katedry byl pověřen komunista z vedlejšího oboru, dobrý brach, který nechal Iva v sociologii panovat dál.

Když se situace přiostrčila, do vedení byl Krajským výborem KSČ ustaven kovaný komunista. Nikdy jsem neslyšela, že by mu Ivo podkuřoval, obratným manévrováním se mu však dařilo, že v nenápadném formování katedry pokračoval. V den prověrek bylo Ivovi přece jen úzko. Objednali jsme si v hospodě na Solniční becherovku. Seděli jsme na barové židli a trnuli, co se tou dobou asi na fakultě děje. Přistoupil k nám nějaký opilec, ukázal prstem na Iva a potáčeje se zakřičel: „Ty budeš rektorem!“

Ivo se uchýlil, jako jiní intelektuálové, k nákupu venkovské chalupy. Jednou jsem na výletě Moravským krasem narazila na postavu vezoucí mladé stromky: Ivo vysazoval u své chalupy v Kulířově březovou alej. Koupil si do nuceného důchodu kolekci flanelových košilí.

V roce 1973 se stalo něco, co určilo můj život: Ivo mi přinesl samizdat *Mezi růstu* jako něco, co musím číst.

Typickým plodem Ivovy schopnosti ovlivňovat věci, které se zdály být bezmezně chmurné a nezměnitelné, byla jeho iniciativa z počátku osmdesátých let. Založil tradici seminářů s lišáckým názvem „Socialistický způsob života jako sociální realita“. Do brněnského hotelu Voroněž, jindy do sálů maloměstských restaurací přijel Milan Petrussek, Josef Alan, Soňa Szomolányiová, Iveta Radičová. Od té doby podnes nevzniklo nic, co bych mohla

označit za podobně zajímavé a inspirativní. Byly to krásné chvíle uprostřed pouště, ale přece jen jsem čekala, kdy se vyplní proroctví od baru na Solniční.

Byl jenom děkanem, zato děkanem-zakladatelem. Přibyla politologie, sociální práce, přitáhl část brněnské psychologie. Mne vyzval, ať se nenechám předběhnout Pražáky a založím ekologický obor. Když jsem si při jeho přípravě a vždy poté ujasnila, že výhledy lidstva jsou chmurné a neodvratitelné, skepsi mi nevymlouval, jenom poznamenal: „Lépe je vědět než nevědět.“ Vždy to připomínám studentům environmentálních kurzů, kteří pochybnost o možnosti změny zaměňují s pochybností o významu poznání.

Přes veškerý intelektuální um se Ivoovi nepodařilo uvést své environmentální znalosti a přírodumilovnou senzitivitu do souladu s názorem demografizujícího sociologa. Jeho názor trpěl touhou po populačním růstu. Tak jsem ho občas chytla na hruškách. Zato jindy jsme se shodli beze zbytku.

Ivo měl křesťanství za zlé, že zničilo antickou kulturu sebevraždy. Stěžejním tématem našich obědů v Bohémě byla osobní obava, že „doktoři nás nenechají umřít“. Mluvili jsme o tom, jak by bylo možné jejich hadičkám uniknout. Zdá se, že po krátkém přetlačování se mu to podařilo.

Autorka je profesorkou sociologie, v roce 1998 na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně založila obor humanitní enviromentalistika.